

НОВИ САД

КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНИ И ПРИВРЕДНИ ЛИСТ ЗА ДУНАВСКУ БАНОВИНУ

Број 24	Главни и одговорни уредник ДУШАН ЧАМПРАГ	Краља Петра 3.	За власника и издавача одговара ДУШАН ЧАМПРАГ	Година X.
---------	---	----------------	--	-----------

Жалба против поклона новосадске општине господину др. Бороти, градском начелнику

— Јели господин др. Борота надмашио све своје претходнике на положају градског начелника? — Јели госп. др. Борота бољи од свих градских начелника у држави? — А како изгледају резултати комуналне политике госп. др. Бороте? —

Према своме обећању у овогodiшњем 20 броју овога листа поднео сам жалбу против Главне Одлуке Градског Одбора од 27 априла 1933 године, којом је Др. Бороти изречено признање и дата као поклон једна уметничка слика. Своју жалбу образложио сам овако:

1.) Градски Одбор, који је у целини усвојио поднешени предлог једнога члана одбора о признању и захвалности градском Начелнику Г. Бороти др. Браниславу и о поклањању једне уметнички изражене слике, нема права да се сматра претставник грађанства Општине града Н. Сада као што је забележено у скупштинском заступнику, јер је тај одбор састављен само из личних једномишљеника г. Бороте, а при састављању тога Одбора нису узете у обзир ни све струје, које су 8 новембра 1931 гласале за режим, свакако зато, јер нису биле лично одане г. Бороти. Због тога састављени одбор може по добивеном мандату свршавати само редовне послове градске администрације и економије, који спадају у његов докруг, а не може давати признања и поклоне „као успомену целог грађанства Новог Сада“ ни онда, када би у скупштинској седници били присутни сав чиновници свих 50 чланова Градског Одбора, а било их је у скупштинској седници у којој се решава о том признању и поклону сав чиновника само 27, дакле нешто више од половине. Они су могли изрећи признање само у своје име, а не и у име целог грађанства.

2.) Нападнутом главном одлуком поклоњена је г. Бороти „уметнички изражена слика, која претставља град Нови Сад у перспективи“ као знак признања за његов вишегодишњи савестан и вредан рад, који је са потпуним разумевањем и с успехом учинио за напредак и разврата нашег града. Пошто је та уметнички изражена слика узета у смислу §. 109. Зак. чл. XXII.— 1886 у попис градског иметка и чини саставни део коренитог градског иметка, то се о њеном отуђењу путем поклона г. Бороти по одредби §-а 26 Градског штатута, односно §-а 110. Зак. чл. XXII. 1886. морало поменично

гласати, а то по гласу скупштинског записника није учињено због чега је нападнута одлука по себи ништавна.

3.) У образложењу предлога за давање признања и поклона г. Бороти, налазе се нетачна тврђења — и то:

а.) Није тачно да је, задолмљењем новосадскога рита Нови Сад добио 5000 кат. јутара првокласне ритске оризнице, јер Велики рит нема више од 1700 кат. јутара земље, од којих су досада били обрадиви 247 кат. јутара, које је Град Нови Сад давао под закуп и 316 кат. јутара који су дати Аграрним интересанима на обрађивање, па не се према томе добити тек око 1000 к. јутара земље, када буде почела да ради пумпа после спроведене канализације, али прихода може да буде тек када се земља буде неколико година обрађивала и дотеривала, а пошто је г. Борота извршио задолмљење ритске земље са утрошком око 5.000.000 динара, а није се постарао, да се изврши и канализација са успоставом пумпе, приходи од ритске земље не могу се повећати. Зна се, да се задолмљена земља због тога *не може још обрађивати* вли је град Нови Сад већ ове године на терет целог Грађанства повећао своје издатке због задолмљења рита са 466.110 динара, мада није добио од земље нове приходе, а ти неиздати бити много већи, када се буде извршила кинализација са успоставом пумпе, а питања је, дали ће заграђена земља моћи у данашњим приликама, да доноси бар толико, колико ће требати за отплату дуга око заграђивања и канализације рита.

б.) Није ничим поткрепљена тврдња предлагача, да је Г. Борота као *претседник Градске Штедионице* и поред данашње катастрофалне кризе постигао завидан успех. *Према званичном извештају за 1932 годину, Градска Штедионица је смањила свој уложни капитал са 1.596.086,39 Динара према години 1931. Годишњи приход те Штедионице се смањило са 400.392,66 Динара. Док су се Управни трошкови смањили само са 479.— Динара, што значи, да су остали непромењени, а чист приход изнео је 12,9% од укупног прихода, док*

је 1931 године изнео скоро 15%. Рад Грађанске Штедионице у Новом Саду под претседништвом Г. Бороте обележен је овим подацима: од укупне суме издатих зајмова имали су крајем 1928 године *пољопривредници 34%, крајем 1931 године 26%, а крајем 1932 године само 6%.* Крајем 1931 године Пољопривредници су имали зајмова у суми од 8.504.000.— Динара, а крајем 1932 године пак само 2.254.561.— Динара. То значи, да је кредит Пољопривредницима у једној години смањен са 6.249.439.— Динара, или скоро са 75%. Занатлијски Кредити у 1928 години износили су 23% од укупних зајмова, а 1932 године само 7,7%. Према 1931 години смањен је кредит Занатлија са 1.081.749,17 Динара. Кредит Трговаца и Индустијалаца повећао се 1932 године са 443.222,63 Динара. Док се Кредит пољопривредника и занатлија знатно смањило, дотле се много повећао кредит т. з. установа. По гласу извештаја износио је кредит т. з. установа (чија су имена у званичном извештају прећутана) на 41,3% у 1932 години т. ј. суму од 15.293.165,57 Динара. Под именом установа, по моме сазнању, налазе се као највећи дужници: Водна Задруга и Општина Град Нови Сад (Зграда за Бановинске чиновнике, пијанца и т. д.). А да би се овај кредит могао повисити, снижен је кредит Пољопривредника са 6.249.439.— Динара, и кредит Занатлија са 1.081.749,17 Динара. У доба велике кризе одузет је овим важним привредним staleжима кредит од 7.331.188,17 Динара, да би се могао дати кредит Водној Задрузи и Градској Управи. А у исто се доба појавио у биланцији Градске Штедионице за 1932 годину један нов дужник: *Банке, са сумом 6.332.659,63 Динара или 17% од укупне суме зајмова.* Установе и Банке имају дакле од сви зајмова 58,3%, *привредни staleжи 21,3%, а остали 20,4% (чиновници и други).* Градска Штедионица је под претседништвом Г. Бороте свела кредит привредника и других лица на 41,7% док су она 1928 године имали 96%, *од укупног кредита, а требало је баш 1932 године пружити већи кредит нашим*

привредницима него установама (Градској Управи и Водној Задрузи) и Банкама. Овакав резултат рада не може се назвати завидним.

в.) Није оправдана похвала предлагачева ни у погледу рада Господина Бороте на изградњи „многих“ школских просторија. Када се зна, да Нови Сад још ни данас нема довољних школских просторија и да се због тога мора да одржава полудневна настава, онда се Г. Бороти може с правом замерити, што се за 6 година свога рада у својству Градског Начелника није постарао, да у свима крајевима нашега Града има довољно школских просторија, док на Малом Јарку имамо школску зграду која већ не одговара прописима, а поред тога око школе види се и разграђена ограда.

г.) Признање због исхране новосадске сиротиње нема никакве основе, јер је то од увек била дужност Градске Управе, а и пре тога су у том погледу саме Градске Управе чиниле што су биле дужне да чине по закону не тражећи за то нарочито признање.

д.) За изградњу Бановинских станова (т. ј. станова за бановинске чиновнике) неби припадала Г. Бороти никаква похвала јер је та зграда много стала, због чега Бановински чиновници морају да плаћају сразмерно доста велику кирију, — а да не спомињем и то, да би практичније било подићи више лепших и укуснијих зграда а не једну гломазну касарну са 40 станова.

ђ.) За изградњу Царинарског Магацина не припада Г. Бороти такође нарочито признање, јер је та изграда била одлучена пре него што је он постао Градски Начелник, а новац за ту градњу није скупио Г. Борота, него је изменом Закона о Калдринском Фонду обезбеђена потребна сума у износу од 5.500.000.— динара за градњу Царинарнице, из *Државног Калдринског Фонда*, од које је суме по гласу закључног рачуна домаће благајне Општине града Новог Сада за 1931 годину (страна 9) под 11 позицијом прихода ван прорачуна, *примљено 3.250.000.— Динара.* Заслуга Г. Бороте могла би у овој ствари бити само то, што се он нашао на столици Градског Начелника,

када је Министарство Финансија решило, да приступи градњи по-сле одобрења планова и прора-чуна.

е) Нетачна је тврдња предла-гачева „да Г. Борота Бранислав као Начелник града, у коме је седиште Бановине има мали при-ход у сразмери према издацима, које је у својству Градског На-челника морао имати претстав-љајући грађанство нашега града“, — јер Г. Борота има не само плату, која му припада према положају, него и велики дода-так на репрезентацију. Зна се пак, да сем принадлежности, које, износе колико је мени познато, преко 9000.— динара месечно, има он приходе и као претсед-ник Градске Штедионице, јер прима дневнице за сваку седницу и годишњу тантијему. Његови су приходи по мом сазнању, већи од прихода помоћника Бана, и ако је ранг помоћника Бана много већи. За такве се приходе не сме рећи, да су мали.

4. Није тачна ни тврдња пред-лагачева, да је Г. Борота „за сав свој пожртвовани и несебич-ни рад добио само нападе и необјективну критику од поједи-них према њему непријатељски расположених лица а никада не доби заслужено признање“.

Предлагач је и овде претерао, јер Г. Борота је *добро плаћен градски чиновник*, а он је за то дужан да савесно и тачно обав-ља све послове, који су по од-редби §§ 90—93 Градског Шта-тута упућени у његов делокруг, и само се по себи разуме, да тај његов рад подлежи јавној критици, а њему нико не брани, да необјективну критику побије разловима. И ја сам један од оних који је критиковао рад Г. Бороте, али сам то увек чинио објективно, као што чиним и у овој жалби, а Г. Бороту и пред-лагаче нико није спречавао да фактима оборе моју критику, али се она не може оборити нео-бразложеном одлуком о призна-њу. А пошто је предлагач додао и то, да је „време већ да се јед-ном објективно и према заслуги оцени рад Г. Бороте“, ја ћу до-дати овде још и ове врло зна-чајне податке:

Када је Г. Борота 1927 године сео на столицу Градскога На-челника новосадског, износили су дугови града Новог Сада 5,710.349.14 Динара, према чему је стајала буџетска уштеда од 3,777.536.35 Динара, те је фак-тично дуговање износило само 1,032.810.79 Динара, што се види из закључног рачуна и инвента-ра за 1926 годину. *Па и ако је за време градског Начелника Г. Бороте наплаћено од буџет-ских вишкова и од потражива-ња из ранијих година (од 1927—1931 год.) 12,385.477.42 Ди-нара, ипак је дуг Општине гра-да Новог Сада нарастао до краја 1931 године на 19,082.172.81 Динара.* А последице овог наг-лог и јаког задужења Општине града Новог Сада нашле су свој најосетљивији израз у градском буџету, јер када је Г. Борота постао Градски Начелник, изно-сио је годишњи оброк за отплату дуга 647.123 Динара, а у *петој години његовог начелниковања пак 2,477.184 скоро четири пута толико*, но и поред толиког за-дужења и оптерећења немамо довољно школских просторија,

ни добро уређених улица а по-асфалтираним путевима у граду многобројне рупчаге отежавају саобраћај, док се периферија мучи са блатом а на Ивандан-ском насељу је прошле године пало више кућа због велике воде, јер није било јендека за одво-дњавање.

Нисам пак успео да установим, колико је износио општински дуг крајем 1932 године, а морао се повећати, јер је у градском буџету за 1932 годину предви-ђено било *подизање нових зај-мова у великим износима (око 9,000.000.— Динара.* Висину општинског дуга крајем 1932 го-дине нисам могао дознати зато, што још није готов закључни рачун са инвентаром за 1932 годину, него ће се почети са-стављати тек од 1 јуна о. г. а по одредби §§ 9, и 102 Градског Шта-тута треба закључни рачун са инвентаром да се подесе ред-овној скупштини Градског Од-бора у *јуну сваке године*, али пре тога мора се 15 дана зајед-но са мишљењем Градског Са-вета, изложити јавном угледу и разделили члановима Градског Одбора — с тим, да се примед-бе појединих пореских обвезника могу најкасније 5 дана пре скуп-штине предати Градском Савету, који је дужан те примедбе ра-справити и скупштини поднети са својим мишљењем. Према томе су закључни рачун и ин-вентар требали до половине маја да буду сређени, а не да се поч-ну сређивати тек од 1 јуна. Сто-га морам констатовати, да је овај рад у *закашњењу*.

Да би се могло тачно оценити, колико је за последњих 6 година задужен град Нови Сад — мо-рам да нагласим и то да је град-ска управа за то време утро-шила не само 12,385.477.42 Дин. од постигнутих вишкова у ра-нијим годинама, него је зато време удвостручен и градски при-рез и према томе су и приходи били знатно већи него пре до-ласка Г. Бороте на столицу Град-скога Начелника. Док је 1927 године разрез градског приреза био 3,816.413.— динара, већ 1928 г. пење се на 5,304.018.— Динара, 1929 год. на 5,899.753.— Динара, 1930 год. на 8,750.401.— Динара, 1931 год. на 8,749.997.— Динара, а 1932 године пада на 7,227.924.— Динара јер је Ми-нистарство Финансија почело строжије да поступа. Прирез је повећан знатно, и ако је град смањно издатке на полицију са више од 2,500.000.— динара, јер је постала државна.

Можда би Финансијска поли-тика г. Бороте довела и до ве-ћих оптерећења, али је томе учи-нило крај Министарство Финан-сија и то:

А) Решењем број 49057/1 од 2 октобра 1930 године, којим је спречило да се по Одлуци Град-ског Одбора разреже градски прирез *по пореској основи од 11,000.000.— Динара са 80%, док је пореска основа у ствари била 12,500.000.— динара*, па би се у име градског приреза у место 80%, на 11 милиона ди-нара у суми од 8,800.000.— ди-нара фактично разрежало 80%, на 12,500.000.— Динара у суми од 10,000.000.— Динара, дакле са 1,200.000.— Динара више, па је том приликом Министарство Финансија препоручило Градској

Управи, да се „што озбиљније забави уређењем општинских Фи-нансија и ублажи ненормалан од-нос изложених цифара“. — и

Б) Решењем број 3504/III. од 24 марта 1932 којим је конста-товано, *да Градски Савет, чији претседник Г. Борота, није при изради буџета поступио по упутству, које је издало Мини-старство Финансија под бројем 78.623 од 12 новембра 1931, због чега је Министарство Финансија смањило предложени буџет са 863.660.— Динара.*

Градски Одбор је погрешно, што је прихватио образложење предлагачево, које садржи нетач-ности, као што сам изнео у об-разложењу ове жалбе под 3 и 4, а учинио је велику погрешку, када је без поговора прихватио, што је предлагач „казао одлучно и јасно“ — оставши дужан са доказима — „да је Г. Борота са својим особинама, са својом спре-мом, својим темељним и савес-ним радом и својом неуморном вредношћу надмашио све своје претходнике, тако да поносно (!!!) може рећи, да у нашој целој држави не постоји још јед-ан тако добар Начелник, као што је Начелник Града Новог Сада“.

По мом мишљењу овој тврд-њи мора, да се зачути свако, јер се зна, да Градски Одбор ново-садски није позван да суди о о-собинама, спреми, раду и вред-ности Начелника других градова у нашој држави. Ова — ничим непоткрепљена тврдња предла-гачева — у првом реду је увреда за друге градске Начелнике у на-шој држави, *о којима није поз-ван да даје своје мишљење Град-ски Одбор новосадски, јер не само што то не пада у његов дело-круг, него и зато што новосадски градски Одборници нису имали пред собом никакве доказе, да је Г. Борота по својим особинама својој спреми, своје темељном и савесном раду и вредношћу над-машио све друге градске Начел-нике у нашој држави.* Начелници осталих градова нису вршили дужност пред новосадским град-ским одборницима, па на осно-ву чега су они могли изре-ћи, да у нашој држави не по-стоји такав добар начелник, као што је Г. Борота? Како су они утврдили, да особине, спрема, рад и вредноћа осталих градских Начелника у држави нису тако добри — као што су г. Бороте? А велико је питање како би ис-пала оцена за Г. Бороту, када би било новаца и довољно стручних људи на расположењу, да проуче особине, спрему, рад и вредноћу свих градских Начел-ника у нашој држави, ако би се том приликом подвргло стручној и непристрасној оцени и све оно што сам изнео у образложењу ове жалбе под 3) и 4)? Због тога се може рећи да се Град-ски Одбор новосадски у својој седници од 27 априла о. г. јако пребадио, када је прихватио ми-шљење предлагача, да је Г. Бо-рота најбољи градски Начелник у нашој држави и тиме без и-каквог оправданог разлога ома-ловажио Начелнике наших тра-дова, који би могли с пуним правом тражити, да им се Град-ски Одбор новосадски извини због неоснованог омаловажења њихових особина, спреме, рада и вредноће.

Исто тако није тактично по-ступило Градски Одбор, када је прихватио и ничим непоткреп-лењу тврдњу предлагачево, да је Г. Борота по својим особинама својој спреми, темељном и савесном раду и неуморној вред-ношћу надмашио и све своје прет-ходнике у звању Новосадског градског Начелника! Предлагач је за образложење своје тврдње само толико напоменуо, да му је „из историје познат рад На-челника града Новог Сада из прошлих старих времена“, али је пропустио да изнесе доказе о томе, да је г. Борота по својим особинама, спреми, темељном и савесном раду и неуморној вред-ношћу надмашио своје мртве и живе претходнике! како је он то установио чак и за оне град-ске Начелнике, који су већ мртви? Како је он могао установити да је Г. Борота по својим особина-ма и спреми као и по раду и вредношћу надмашио и неумрлог Дра Светозара Милетића? Није се пак смело ни дозволити пред-лагачу и присутним члановима Градског Одбора, да овако љу-туре и на памет омаловажавају рад мртвих људи, који се не могу бранити, јер мртва уста не говоре!

Предлагач је „проучавајући и-сторију“ морао дознати и то, да се међу претходницима Г. Бо-роте на столицу Градског На-челника налази и неумрли на-родни великан Др. Светозар Ми-летић, кога је два пута са те столице скинула туђинска сила, али коме је баш онда, када га је скинула мађарска сила по дру-ги пут са звања, изабрано град-ско представништво без разлике вере и народности једногласно изласало поверење и захвалност на раду признавајући његове за-слуге за улепшавање града, као и за побољшање здравствених, економских и просветних при-лика и једно гласно уложило жал-бу против његовог смењивања. Милетићеве одличне особине, ве-лико знање и духовитост при-знао је не само народ него и цело Славенство — а прегледач није изнео доказе о томе, да је г. Борота надмашио и самог Милетића по особинама, спреми, раду и вредношћу. А боље би би-ло предлагачу, да у опште није ни упоређивао Господина Бороту са неумрлим народним велика-ном Милетићем, јер то даје по-вода, да се сетимо и 1918 год. када је победоносна Српска вој-ска ослободила Војводину Срп-ску, после чега су многи синови нашег народа, чији је завичај остао ван наших граница, дошли да се ставе у службу уједињене отаџбине, али није дошао и г. Борота, *него је остао и даље у Будимпешти служићећи у мађар-ској војсци као активан официр још пуне три године и три ме-сеца после ослобођења*, мада је нашој отаџбини нарочито баш за ослобођену Војводину онда требало много људи за админи-страцију и судство. Због тога није било мудро, да се он упо-ређује са Милетићем и прогласи, да је надмашио и њега који је био увек у служби свога народа и неуморно радио својом вели-ком спремом, а својим страда-њем поднео велике жртве за Народно добро.

Др. Ђорђе Тапашица